

Gyógyszerésztörténeti közlemények

Gyógyszerészet 26. 31—35. 1982.

Avicenna — a „gyógyszerészek gyógyszerésze”

DR. HEGEDŰS LAJOS és LŐRINCZNÉ DR. CSAPÓ ÉVA

Világszerte, így Magyarországon is ünnepelték Avicennát születésének 1000 éves jubileuma alkalmából. Számítalan könyv, tanulmány, cikk jelent meg és foglalkozott a kiváló polihisztorral. Méltatásából a gyógyszerészek sem maradhatnak ki. A szerzők ismertetik a Magyar Tudományos Akadémián elhangzott előadásokat, a tadzsik származású tudós rövid életrajzát, munkásságát. Művei közül kiemelik híres, öt kötetes „Canon Medicinac” című művének gyógyszerészeti vonatkozásait. Feldolgozták azokat a gyógyító szereket, melyek sok gyógyszerkönyvben ma is hivatalosak, ezzel bizonyítva, hogy Avicennát joggal nevezhetjük mi is a „gyógyszerészek gyógyszerészek”.

*

Eredeti neve: Abu Ali al-Hussein Husain Ibn Abdallah Ibn Al Hassan Ali Ibn Sina; ebből keleten röviden az (Ali) Abu) Ibn Sinát használják. A tadzsik származású polihisztor a mai Szovjetunió Szocialista Köztársaságainak üzbég részén, a Buharához tartozó Afsanában született 980-ban. Tadzsik neve és születési helye összevonásából előbb Avenszinának, majd latinosan Avicennának nevezték.

Változatos, regényes élete bővelkedik kalandokban; kiderül, hogy Sems-Edduala vezérének nevezte ki, így harcolt a szabadságért. Börtönben is síny-

lődött, és sokat vándorolt, Volt szegény, és dúsgazdag. Mi csak azokat a részleteket közöljük, amelyek összefüggnek a gyógyítással. Szinte egyedülálló Avicenna tudományának sokoldalúsága, ahogy a X. században összefoglalta kora műveltségének majdnem minden ágát, és továbbfejlesztette.

A Szovjetunió Üzbég Szocialista Köztársaság Tudományos Akadémiájának kezdeményezésére az ENSZ határozata értelmében az UNESCO közgyűlése elhatározta, hogy az egész művelt világ megünnepeli a polihisztor születésének milleniumát, így hazánk is. A Magyar Tudományos Akadémia 1980. X. 1-én székházában egésznapos emlékülést rendezett tiszteletére. Avicenna széles körű nagy tudásának méltó elismerése volt az MTA nyelv-, irodalom-, filozófia-, orvos- és történettudományi osztályainak több hazai és külföldi tudós közreműködésével, valamint a Magyar Orvostörténelmi Társasággal együttes ülésen történő megemlékezés.

A díszünnepséget Szentágotthai János, az MTA elnöke nyitotta meg, utána a következő előadások hangzottak el: Barátony R. B. a Tadzsik Tudományos Akadémia alelnöke: „Ibn Sina természet-tudományos gondolkozása”. — Schultheisz Emil egészségügyi miniszter: „Die Bedeutung Avicennas in der Entwicklung der spätmittelalterlichen europäischen Medizin”. — Anawati, G., az Institut Dominicain d'Etudes Orientales igazgatója: „Psychologie avicennienne et psychologie thomiste: étude comparée”. — Strohmaier, G., a berlini ZIAGA tudományos munkatársa: „Avicennas Hayy ibn Yaqzān — das Vorbild von Dantes Commedia”. — Borzsák István, a nyelvtudományok doktora, egyetemi tanár: „Avicennas Qanun im westlichen Ärztekanon”. — Fodor Sándor egyetemi adjunktus: „Ibn Sina in Popular Arabic Literature”. — Verbeke, G., a belga királyi Tudományos Akadémia örökös titkára: „Einfluss der Philosophie des Ibn Sina in Westen”. — Girs, G. F., a filológiai tudományok doktora: Eredmények Avicenna tudományos hagyatékának kutatásában a Szovjetunióban. — Birtalan Győző, az orvostudományok kandidátusa: „Avicennas Kanon und die europäische medizinische Wissenschaft”. — Maróth Miklós, a nyelvtudományok kandidátusa: „Die Topik Avicennas und ihre Rolle in den arabischen Wissenschaften” (1).

Miért nevezték a „tudósok tudósának”

Az előbbiekből már kitűnik, hogy Avicennát majd minden tudományterület magáénak tekinti. A csillagászatról, a matematikáról, a böleletről, a fizikáról, a növénytanról, a zenéről, a verselésről,

1. ábra. Avicenna arcképrajza

Néhány kiragadott példa Avicenna által gyógyászati célra közvetlenül vagy közvetve felhasznált gyógyító anyagokról. Kereszttel (+) jelöltük a Magyar Gyógyszerkönyvekben (Ph. Hg. I. 1871, II. 1888, III. 1910, IV. 1934, V. 1954, VI. 1967) előforduló szereket.

<i>Állati eredetűek:</i> Pharmac. Hung.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	<i>Külföldiek:</i>
Cantharis	+	+	+	+	+	+	P. B. C., Aust P., Chil. P., Jug. P., Noth. P., Nord. P., Port. P.
Cera flava	+	+	+	+	+	+	Minden Gyógyszerkönyvben, kivéve: Roum P., Swiss P., C., F. r., It., U. S., B—P. C, Port.
Hirudo	+	+	+	+	+	+	
<i>Ásványi szerek:</i>							
Argentum nitricum	+	+	+	+	+	+	Minden ország Gyógyszerkönyvében hivatalos
Acidum arsenicosum, Arsen	+	+	+	+	+	+	B. P. C., Arg., Aust., Belg., Braz., Chil., Chin., F. R., Ger., Jap., Jug., Mex., Neth., Nord., Pol., Port., Roum., Rus., Span.
Hydrargyrum	+	+	+	+	+	+	P. B. C., Aust., Belg., Branz., Chil., Chin., Fr., Swiss.
Hydrargyrum oxydatum	+	+	+	+	+	+	Nod., It., Jap., Jug., Mex., Noth. P., Pol., Port., Span., Swiss.
Natrium carbonicum	+	+	+	+	+	+	B. P. C., Arg., Aust. Belg., Braz., Chil., Chic, Fr., Ger., Ind., It., Jap., Noth., Nord., Pol., Roum., Span., Swiss.
Plumbum oxydatum	+	+	+	+	+	+	B. P. C., Arg., Aust., Belg., Braz., Cz., Fr., Ger., It., Ind., Jap., Jug., Noth., Pol., Port., Roum., Russ., Swiss.
<i>Gyógyművevények:</i>							
Althaea officinalis	+	+	+	+	+	+	B. P. C., Aust., Belg., Braz., Chil., Cz., Fr., Ger., It., Jug., Mex., Neth., Pol., Port., Roum., Rus., Span., Swiss.
Artemisia absinthium	+	-	+	+	+	+	B. P. C., Aust., Cz., Ger., Jug., Pol., Roum., Rus., Swiss.
Cinnanomum cassia	+	+	+	+	+	+	B. P. C., Braz., Chin., Ind., Jap., Roum., Swiss.
Hyoscyamus sp.	+	+	+	+	+	+	Arg., Belg., Chil., Chin., B. P., Eur., P., Fr., Ger., Ind., It., Mex., Rus., Span., Swiss.
Matricaria chamomilla	+	+	+	+	+	+	Arg., Aust., B. P. C., Braz., Chil., Cz., Fr., Ger., Eur., Jap., Jug., Neth., Pol., Port., Roum., Rus., Span., Swiss.
Mentha piperita	+	+	+	+	+	+	B. P. C., Arg., Aust., Belg., Cz., Fr., Ger., Rug., Jug., Pol., Port., Roum., Rus., Span., Swiss.
Thymus vulgaris	-	-	-	+	+	+	Arg., Aust., B. P. C., Cz., Fr., Ger., Neth., Nord., Pol., Roum., Rus.
<i>Növényekből nyert anyagok:</i>							
Aetheroleum rosae	+	+	+	+	+	+	Arg., Braz., Chil., B. P. C., Fr., Jap., Neth., Port., Span., Swiss.
Champhor	+	+	+	+	+	+	Hivatalos minden gyógyszerkönyvben
Menthol	-	-	+	+	+	+	Hivatalos minden gyógyszerkönyvben
Oleum ricini	+	+	+	+	+	+	Hivatalos minden gyógyszerkönyvben
Opium	+	+	+	+	+	+	Hivatalos minden gyógyszerkönyvben, kivéve: Braz., Jap., Rus.

Különböző kátrányok és gyanták közül több ma is hivatalos számos gyógyszerkönyvben. Az arany vegyületeit, oldataikat a kínaiak már több mint 5000 évvel ezelőtt csodaszereként használták. Az „íható arany” („aurum potabile”) múlt századok divatos gyógyszere volt. Napjainkban is rendelnek arany injekciókat. A Tauredon injekció nátrium-aurotiomalátot tartalmaz vizes oldatban. A Solganal B Oleosum, az Auromyose és az Authron injekció aurotioglukóz olajos szuszpenziója. Izületi gyulladások gyógykezelésére alkalmazzák őket mind a mai napig.

az orvosi- és gyógyszerészi tudomány köréből stb. jelentek meg könyvei, és tanítványainak ezekről tartott előadásokat [10].

A több mint 270 munkájából 160 műve maradt fenn; ezekből bennünket közelebből az 5 kötetes „CANON MEDICINAE” (arabul Kanun) a „Gyógyítás dicsőítése” érdekel, mert nemcsak az orvosoknak, hanem gyógyszerészeknek — még ma is — becses forrásul szolgál. Tudjuk, hogy az orvosok-gyógyszerészek működési területe csak későbbi időkben különült el, ezért a Kánonból kiragadjuk a gyógyszerészi vonatkozásokat, s ezeket részletesebben tesszük közzé. Tehát joggal választottuk „Avicenna a gyógyszerészek gyógyszerésze” címet, mert a Tadzsik Tudományos Akadémia Kémiai Kutatóintézete számítógéppel vizsgálva, megállapította, hogy az általa ajánlott gyógyszerek jórésze megfelel a korszerű gyógyító tudomány kívánalmainak. Számos medicináját ma is hasz-

nálják, ajánlják. Avicenna nevét vette föl a Tadzsik Állami Orvostudományi Egyetem Gyógyszerészeti Kara, ahol e témakörben kutatnak és tovább folytatják az általa felsorolt gyógyszerek elemzését [2].

Ma újra világszerte reneszánszát éli a beteg embereken való segítség, a hagyományos szerekkel és gyógymódokkal való gyógyítás. Ezek indokolják, hogy ismét behatóan foglalkozzunk orvos-gyógyászati munkáival.

Élete dióhéjban

Apja Buharában, a szultán kancelláriájának egyik fő hivatalnok volt, anyja az afsanai *Szitára*. A kis *Ibn Sina* 5 éves, mikor szülővárosából Buharába költöznek, ahol tanulmányait folytatta. Kívülről tudta 10 éves korában a Koránt és annak magyarázatait. Még be sem töltötte a 16. évét, mikor tanulmányozta a filozófiát, jogot, természet-

orvos-, gyógyszerésztudományt. Tudásának híre eljutott a *Nouh-Ben-Mansur* uralkodóhoz, aki az ifjút beteggyáéhoz hívatta. Mikor a 16 éves *Ibn Sina* meggyógyította őt, udvari orvosának nevezte ki. Ez nagy fordulatot jelentett életében, mert éjt nappallá téve a szultán hatalmas könyvtárát, az ókori kultúra összegyűjtött kincseit tanulmányozhatta. Az addig megjelent ősi kínai, hindu, héber, perzsa, egyiptomi, görög és római irodalmat nemcsak elolvasta, hanem lefordította, feldolgozta, majd kiegészítette megszerzett tudásával, s azokat mérlegelve, *rendszerezte*. Sokoldalú tudását átadta tanítványainak a bagdadi főiskolán. Haladó, humánus sokoldalúságával azért vívta ki még életében a „tudósok tudósa” nevet, mert mindig az újszerűt kereste, amit azután a gyakorlatban alkalmazott. Így jutott el hosszas kalandozások közepette mint hős vezér Iszpahánba, ahol az emír udvari orvosaként 1020-ban írta és fejezte be 5 kötetes, a gyógyítás tudományával foglalkozó „Kánon” című könyvét [3].

A gyógyítás tudománya

Avicenna munkáit olyannyira elfogadták, hogy már a XIII. században számos nyelvre lefordították. Ezek közül kiemelkedik több kötetes — a Vencében 1544-ben kiadott, latin nyelven megjelent „Az orvosi tudomány szabályai” című műve (2. ábra) [7]. Arab nyelvű eredeti, kézzel írt kódex-másolatát Rómában 1593-ban nyomtatták ki (3. ábra). Őt időtálló könyve az orvosok, gyógyszerészek egyik ősi forrásanyaga. A Szovjetunióban 1954-ben orosz és üzbég nyelven is megjelentették a Kánon I. könyvét. Később e két nyelvre lefordították a teljes művet [4]. Érdekességként említjük, hogy 1980-ban Törökországban vásárolt több száz

oldalas gyógynövénykönyvnek a fele *Avicenna* által ajánlott előiratokból áll [5].

Avicenna tudásának ereje abban is rejlik, hogy már a X. században fölismerete és ésszerűen gyógyított bizonyos betegségeket. Szakmai szempontból megállapítható, hogy leírásai helytállóak, pontosak, tömörek. Ezért nevezték őt később „az Orvosok királyának”. Könyvének a „lélekről” szóló

كتاب القانون في الطب

لابر كالي الشج الثيس

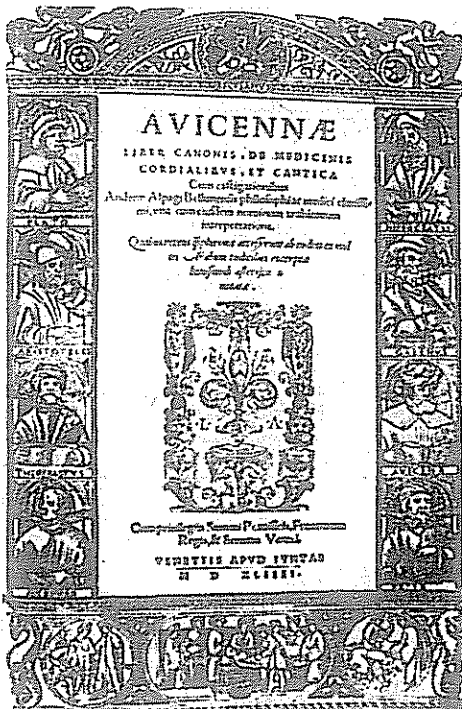
ابن سينا

مع بعض التبدد وهو علم المنطق وعلم الطبي
وعلم الكلام

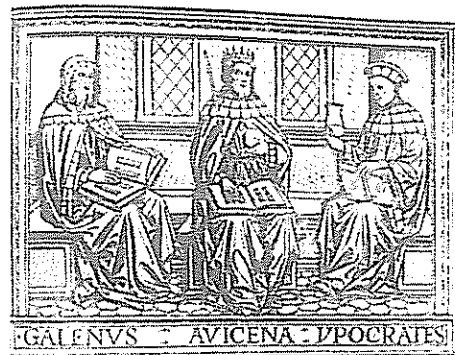
R O M A E,
In Typographia Medicea.
M. D. X. C. I. I. I.

Con Immo Supplicem

3. ábra. Ibn Szina arab betűs könyvcímlelapja

2. ábra. Avicenna... díszes keretű könyv címlelapja

Quibus cum Avicenna cum vultum Senilis fulgurat expositum. Lamentorumque liber eius Averroem in anone. Et omnium questionum ex antiquitate ipsius Senilis vna cum illa de diadropi bacano non impia. Ad hoc iracundus quidam e recepte de febribus super Seniliana. Doctissimo confilia cum idem cum rabulis cum predictis.

Cum gratia et privilegio.

4. ábra. Galenus, Avicenna, Hippokratész rajza az 1511. évi kiadásban

traktusa a kémiáról is értekezik. Ennek alapján a „kémia atyjának” is szokták hívni. *Dante Alighieri*, a firenzei gyógyszerészecéh mestere, „Isteni színjáték” című művében *Avicennát Galenushoz, Hippokratészhez* hasonlította (4. ábra) [4].

Az alábbiakban mozaikszerűen összeállítottuk — a teljesség igénye nélkül — a gyógyítószerekkel elért eredményeit és a műveiben felsorolt medicinák egy részét, melyek ma is használatosak. Mikor bepillantunk a Kánon öt könyvébe, láthatjuk, hogy az anyagokat — szimpliciákat — szinte gyógyszerkönyvszerűen sorolja föl! Részletes utasítást ad a gyógyszer elkészítésére, adagolására és felhasználására [6].

Első könyve: az anatómiát, az etikát, a fizio-
giát, a biológiát, a patológiát, a diagnosztikát, a dietetikát, a terápiát és 175 gyógynövény gyógyító hatását tárgyalja. Ebben a kötetben a kamilla v. orvosi székfű előkelő helyet foglal el. Le is rajzolta, magyarázza, hogy ne főzzük, hanem csak forrázzuk a növényt (5. ábra). Azt írja: „Amikor a szem bedagad, kamilla, majd citromfű főzettel kell borogatni. . . A végtagok hidegártalma (fagyása) esetén azt kamillával kezeljük.” Fölismerte a növény gyulladáscsökkentő hatását [3].

15. ábra. Arab szövegbe rajzolt kamilla virág képe

A fémhigany mellett a higanykenőcsöt is alkalmazta már fekélyek gyógyítására. A higanykenőcs készítésének műtanát is ismerteti.

Sok olyan anyagot is tartalmaz a Kánon, amit ma már fűszerként használunk. Ilyen pl. a korian-
der, a majoranna, a petrezselyem, a póréhagyma, a mogoró, a kapor. Leírásai alapján az általa felsorolt növények egy része jól azonosítható, egy másik csoport csak többlépcsős történeti vissza-
következéssel [7].

A második könyvében 811 állati, ásványi, növényi
gyógyszert és azok hatásait, adagjait írta le. Itt is-

merteti a nyersanyagokat, amelyekből orvosság
készíthető. Sok helyen említést tesz előállításuk
módjáról és adagolásukról is.

A teljesség igénye nélkül összeállítottunk egy
olyan kimutatást, melyeket *Avicenna* gyógyászati
célra közvetlenül vagy közvetve felhasználó orvos-
sággként. A könnyebb áttekinthetőség céljából föl-
soroljuk azokat a szereket, amelyek még ma is
használatosak, hivatalosak különböző államok
gyógyszerkönyveiben [8]. A fölsorolásunknál a
magyar kiadások után a külföldi gyógyszerkönyvek,
diszpenzatóriumok, kódexek rövidítését a *Martin-
dale* (1975) alapján alkalmaztuk¹.

A *harmadik könyvben* a betegségek kórtanát: a
szem, a fül, az orr, a száj és a gége betegségeit, to-
vábbá a szülészetet tárgyalja. Mindegyik tünet föl-
említések a megszüntetésének lehetőségeivel is
foglalkozik.

A *Canon Medicinæ negyedik könyvét* a sebészet-
nek szenteli. Ezen kívül e kötetben foglalja össze az
akkoriban ismert bőr- és fertőző betegségeket.

Az *ötödik könyve* a gyógyszerek rendelését, elké-
szítését és adagolását írja elő az orvosoknak,
gyógyszerészeknek. Az ellenmérgeket külön feje-
zetben tárgyalja, kiegészítve *Galenus* ide vonatkozó
művét.

Ibn Szina érdeme, hogy nem tartozott a „bölc-
esség elrejtői, megőrzői” közé; ő az élet és gyako-
rulat embere volt. Mindent kipróbált, ami előbbre
vitte a gyógyítás tudományát. Eszméiért bátran
küzdő, elmélyülő tudós volt. Kísérleteit, tudását
elismerték. Olyan tekintélynek örvendett, hogy
tiszteletére *Linnaé* egy *Verbenaceae*-hez tartozó
örökzöld növényt nevezett el róla: *Avicennianak*
[9].

Ez az elnevezés szerencsés szimbólum, mert
— *Ibn Sina* művei halhatatlan örökzöldek, viru-
lók; ma is frissek. Gondolatai segítettek, segítik
az emberiséget előrejutni, és humanista szellemben
küzdeni a jobbert.

¹ A rövidítések magyarázata: Ph. Hg. Magyar Gyógy-
szerkönyv Aust. = osztrák, Arg. = argentin, Belg. =
belga, B. P. C. = brit, Braz. = brazil, Chil. = chilei, Chin. =
kínai, Cz. = csehszlovák, Eur. = európai, Fr. = francia,
Ger. = német, Ind. = indiai, It. = olasz, Jap. = japán,
Jug. = jugoszláv, Mex. = mexikói, Neth. = holland,
North. = norvég, Pol. = lengyel, Porth. = portugál,
Roun. = román, Rush. = szovjet, Span. = spanyol,
Swiss = svájci, U. S. és U. S. N. F. = amerikai.

IRODALOM

1. MTA ünnepi meghívója, Budapest, 1980. X. 1. —
2. *Zemmel, J.*: Komputer igazolja Avicennát (APN):
Esti Hírlap, 1980. aug. 22. Bp. — 3. *Csapó É.*: Avicenna
ezer éve. Új Tükör 17, 18 (1980). — 4. *Abu Ali Ibn
Szina* (Avicenna): Kánon vracsebnój nauki, knyiga I.
Izdatyelsztvo Akademii Nauk Uzbekskoj SZSZR,
Taszent, 1954. — 5. *Akfirat, H. H. M. O., Pamuk, H.
A.*: Sifali bitkiler ve eraz. Pamuk Yayinlari, Istanbul,
1978. — 6. *Scheelenz, H.*: Geschichte der Pharmazie.
Verlag Julius Springer, Berlin, 280 (1904). — 7. *Avi-
cenna*: Canon Lib. I—II. Lat. trad. Arnoldus de Villa-
nova, Venezia, 1544. Bevilacqua. — 8. *Martindale*, The
Extra Pharmacopoeia, Twenty-sixth edition (ed. N. W.
Blacow) The Pharmaceutical Press, London, 1975. — 9.
Hno, Leon y Hno, Alain: Flora de Cuba, Vol. IV. Con-
tribuciones Ocasionales del Museo de Historia Natural de la
Salle, No. 16. La Habana, 1957. — 10. *Szmirnova-
Rakityina, V.*: Avicenna. Kossuth Könyvkiadó, Buda-
pest, 1980.

Л. Хегедюш, Е. Лёринц-Чапо: *Авиценна — „фармацевт фармацевтов“*

Как во всем мире, также и в Венгрии отмечали 1000-летие рождения Авиценны. Авторы сообщают о докладах, прозвучавших в Венгерской Академии Наук, дают краткую биографию и описание творчества таджикского ученого. Из его книг они останавливаются на фармацевтических отношениях его знаменитого пятитомника „Canon medicinae“. Авторы приводят те лекарства, которые и в настоящее время фигурируют в фармакопеех мира, доказывая этим, что мы с правом называем Авиценну „фармацевтом фармацевтов“.

Dr. L. Hegedüs and Dr. É. Lőrincz nee Csapó: *Avicenna — a „Superpharmacist“*

The millennium of the birth of Avicenna is celebrated in this year throughout the world, thus also in Hungary. A summary is presented by the authors of the lectures presented at the festival occasion at the Hungarian Academy of Sciences, on the curriculum and life work of the scientist of Tadjik origin. Of his works, the pharmaceutical aspects of his famous five-volume work „Canon Medicinae“ is pointed out. A list is presented on the drugs and pharmaceutical preparations which are still official in one or more moderne pharmacopoeias, and which prove that *Avicenna may be duly called a „Superpharmacist“*.

(*Semmelweis Orvostörténeli Múzeum, Levéltár és Könyvtár, Budapest, Apról u. 1—3. — 1013*

és Semmelweis Orvostudományi Egyetem Gyógynövény- és Drogismereti Intézete, Budapest, Üllői út 26. — 1085)

Érkezett: 1981. II. 19.

FOGTÖMÉSHEZ AZ AMALGÁM NEM PÓTOLHATÓ
ref: Ph. Ztg. 126 (19), 954 (1981).

Az utóbbi időben ismét sűrűn felmerült a kérdés „ártalmas-e az egészségre az amalgám?“ Ebben a kérdésben foglalt állást az NSZK-beli Gesellschaft für Zahn-, Mund- und Kieferheilkunde a sajtóhoz eljuttatott jelentésében. „Az amalgám-fogtömésekből szabadulva való és a szervezetbe jutó higany mennyisége elenyészőben esékély, még annál is kevesebb, mint amennyit mindennapi táplálékunkkal felvesszünk. Az amalgám továbbra is megbízható és veszélytelen fogtömőanyag marad.“ Ezzel összefüggésben az NSZK egészségügyi minisztériumának szóvivője kijelentette: „Az eddig rendelkezésünkre álló tudományos eredmények szerint nincs ok az amalgám-tömések ártalmosságának feltételezésére.“ A hesseni fogorvosok szerint: „Nem rendelkezünk olyan plaztikus töltőanyaggal az oldalsó fogak számára, amely az amalgámhoz hasonlítható volna, azt pótolni tudná.“ Sajnálataikat fejezik ki, hogy a laikusok egy része szakszerűtlen tájékoztatás folytán elbizonytalanodott (141).

R. B.

EREDMÉNYESEBB AZ ALLERGIÁK GYÓGYÍTÁSA

ref: Ph. Ztg. 126 (20), 1000 (1981).

Az NSZK lakosságának több mint egy százalékát teszik ki az allergiások. Gondozásukkal klinikánkon és magángyakorlatban 600 allergológus foglalkozik. Egy Kölnben tartott allergológus konferencián mintegy 250 orvos és kutató vett részt. A szimpóziumot a Deutsche Gesellschaft für Allergie- und Immunitätsforschung az allergológusok munkaközösségével együtt abból az alkalmából rendezte, hogy tíz évvel ezelőtt vezették be az allergia kezelésébe a dinatrium cromoglicieum (DNCG)

Dr. L. Hegedüs und Dr. É. Csapó-Lőrincz: *AVICENNA — der „Pharmazeut der Pharmazeuten“*

In aller Welt, so auch in Ungarn, wurde Avicenna anlässlich des 1000-jährigen Jubiläums seiner Geburt, gefeiert. Verfasser besprechen die an der Ungarischen Akademie für Wissenschaft gehaltenen Vorträge, die kurze Biographie und die Tätigkeit des Wissenschaftlers tadschikischer Abstammung. Von seinen Werken heben sie die pharmazeutischen Beziehungen seines berühmten, aus 5 Bänden bestehenden „Canon Medicinae“ hervor. Sie bearbeiteten jene Heilmittel, die im Weltausmass auch heute noch offiziell sind, hiemit bestätigend, dass Avicenna mit Recht der „Pharmazeut der Pharmazeuten“ genannt werden kann.

* *Resumo en Esperanto:*

D-ro L. Hegedüs kaj Lőrinczné D-rino É. Csapó: *Avicenna — la „farmaciisto de farmaciistoj“*

En la tuta mondo, kaj tiel ankaŭ en Hungario oni aranĝis festojn honore al *Avicenna* okaze de la 1000-jara datreveno de lia naskiĝo. La geaŭtoroj konigas la prelegojn laŭlegitajn en la Hungara Scienca Akademio, la mallongan biografion kaj la verkojn de la tadjikdevena scienculo. El liaj verkoj la geaŭtoroj emfazas la farmaciajn rilatojn de la fama kvinvoluma verko, la „Canon Medicinae“. Ili prilaboris tiujn kuracilojn, kiuj eĉ nuntempe, tutmonde estas oficialaj, pruvante per tio, ke *Avicenna* plenrajte estas nomebla „farmaciisto de la farmaciistoj“.

nevi gyógyszer. A szimpózium résztvevői szerint a készítmény mind az allergia megelőzése, mind annak gyógyítása terén jól bevált. A légzőszervek betegségei közül az allergiák, kivéülképp az asztma különös helyet foglal el egyes foglalkozási ágak, mint szakácsok, pékek stb. körében. *Schmützler*, az Aachen-i technikai főiskola professzora szerint az asztmás betegek száma az utóbbi négy évtized alatt mintegy 20-szorosra nőtt, nem utolsósorban a megváltozott környezeti tényezők következtében. Kereken 1800 az olyan anyagok száma, amelyekről megállapították, hogy allergiát válthatnak ki (144).

R. B.

KÁROSÍTTJA-E AZ AMALGÁM AZ ÁLLKAPCSOT?
ibj: ÖAZ 34 (44) 835 (1980).

A mai foggyógyászatban leggyakrabban alkalmazott fogtömő anyag, az ezüst amalgám egyre inkább a tudományos viták keresztútjába kerül. Orvosi-technikai vizsgálatok adatai szerint az amalgám-tömésekből állandóan higany szabadul fel, ami oda vezet, hogy ez a mérgező anyag a gyökerekben és a fogakban koncentrállódhat. A legutóbb végzett vizsgálatokból bebizonyosodott, amit eddig csak gyanítottak, hogy a higanylerakódás, nem kíméli az állkapocs csontszerkezetét sem. A bécsi egyetemen működő szájlóra kutató állomás vezetője, *Thomas Till* dr. és munkatársai kísérleteik során megállapították, hogy a fogakban és az állkapocsban lerakódott higany a paradentózis főokozója. Korábban állatkísérletek már igazolták, hogy patkányok állkapocs csontjában már a legesekélyebb higanyterhelésre károsodás lép fel. Ezeket a megállapításokat a legutóbb Bécsben végzett kísérletek megerősítették. Az amalgám-kutatás jelentőségét mi sem mutatja jobban, mint a statisztika, amely szerint a lakosságnak nem kevesebb mint 90%-a szenved paradentózisban (130).

R. B.